

**STROOM
VERSNELLING**

Bijlage 5

Werkgroep Governance

Titel: Stroomversnelling werkgroep Governance

Werkgroepvoorzitter(s): Luc Peeters (VEA)

Deelnemers:

- Eandis
- Infrax
- Mina-raad
- REScoop
- VVP
- VVSG

STROOMVERSNELLING WERKGROEP GOVERNANCE

1. BASISNOTA

Een goede governance van een transitieproces vereist in eerste instantie een heldere langetermijnvisie die het einddoel duidelijk weergeeft. Het louter vastleggen van een duidelijke langetermijnvisie voor ons energiesysteem volstaat niet. Deze langetermijnvisie moet ook effectief tot uitvoering worden gebracht.

De energietransitie zal een ingrijpend veranderingsproces vergen, doorheen gans de maatschappij (huishoudens, bedrijven, infrastructuren...). Om de energietransitie te laten lukken, is daarom een efficiënte organisatiestructuur nodig. Deze governancestructuur legt vast op welke manier de verschillende beleidsniveaus en stakeholders verder overleg zullen plegen om de langetermijnvisie te concretiseren en zullen samenwerken. Deze governancestructuur bepaalt de samenwerkingsverbanden tussen de betrokkenen, de uiteindelijke invulling en dus het succes van de transitie.

Een gerichte governanceaanpak vereist een regelmatige en efficiënte monitoring, zowel inzake de vooruitgang in het halen van de energie- en klimaatdoelstellingen, als inzake de sociaal-economische aspecten verbonden aan de energietransitie, met aandacht voor de verdeling van zowel de kosten als de baten. De nodige data moeten worden verzameld die toelaten om de voortgang in de verschillende pijlers van de energietransitie op te volgen. Er wordt ook een onderzoeksagenda vastgelegd die zal zorgen voor wetenschappelijke onderbouwing. Tussentijdse evaluatiemomenten zorgen ervoor dat tijdig kan worden bijgestuurd.

De governancestructuur moet continuïteit bieden en erop gericht zijn om verschillende legislaturen te kunnen meegaan tot de volledige realisatie. De rol van de overheid en haar positie ten opzichte van de marktspelers moet duidelijk zijn. De energietransitie vereist een consistent en stabiel beleidskader, waarbij de overheid zich manifesteert als een betrouwbare partner. Het verzekeren van continuïteit is noodzakelijk om de nodige investeringen te genereren. Dit impliceert geen strak, maar een flexibel regelgevend kader dat ruimte laat voor experimenten en regeluwe zones.

De energietransitie kan niet enkel worden getrokken door de overheid en de energiesector. Het gaat om een systeemtransitie wat betekent dat ook de inzet en het engagement van burgers en bedrijven nodig is om deze transitie tot een goed einde te kunnen brengen. Samenwerking en co-creatie met de verschillende stakeholders moet hierbij centraal staan. Samenwerkingsverbanden tussen overheden en investeerders en/of verenigingen van burgers zorgen ervoor dat de energietransitie via lokale projecten van onderuit gestalte en dynamiek krijgt. Door het bundelen van kennis, middelen en expertise kunnen de diverse uitdagingen beter en doelgerichter worden aangepakt. Door samenwerking kan informatie ook sneller worden uitgewisseld en wordt overlapping/dubbelwerk vermeden.

De realisatie van de energievisie zal in belangrijke mate worden bepaald door het beleidskader op EU-niveau. Een efficiënte *governance* van de Vlaamse en Belgische energievisie is dus afhankelijk van een sterke afstemming tussen de Vlaamse en Europese beleidskaders.

Voor een succesvolle energietransitie is ook een versterkte samenwerking tussen het federale beleidsniveau en de gewesten nodig. België kreeg in februari 2017 nog een slecht rapport van de EU voor een gebrekkige samenwerking op vlak van het energiebeleid. Er ontbreekt o.a. een gezamenlijk, stabiel regelgevend kader voor het aantrekken van investeringen. Dit ligt volgens de Europese Commissie mee aan de basis van het chronische tekort aan investeringen in energieproductie in België. Een interfederale energievisie moet hieraan tegemoetkomen.

Er is niet alleen een versterkte samenwerking nodig tussen de overheden, maar tevens tussen de verschillende beleidsvelden binnen de diverse overheden. De realisatie van de langetermijnvisie is een transversale beleidsuitdaging. Een duidelijk afsprakenkader onder de vorm van een energiepact moet ervoor zorgen dat elk bestuursniveau binnen zijn bevoegdhedenpakket de gepaste maatregelen kan nemen om de vastgelegde doelstellingen te bereiken.

Er is al een sterke lokale dynamiek die is gegroeid vanuit het engagement van de lokale besturen (provincies, steden en gemeenten) in het kader van het Burgemeesterconvenant. Dit toont aan dat de betrokkenheid van de burgers latent aanwezig is en er nog heel wat bijkomend potentieel is op dat vlak. Door participatie van burgers en bedrijven in transitieprojecten verder te faciliteren, verhoogt de betrokkenheid bij de energietransitie en ontstaat een gedeeld eigenaarschap. Het lokale beleidsniveau is het geschikte niveau om de betrokkenheid en het eigenaarschap met betrekking tot de energietransitie bij burgers en bedrijven te versterken via een open dialoog en gerichte initiatieven.

Tot slot moeten alle partijen ook duidelijk en objectief geïnformeerd worden. Er bestaat al grotendeels consensus over het langetermijndoel (een koolstofarme samenleving met een energievoorziening die betaalbaar, betrouwbaar en veilig is), maar er bestaan nog verschillende visies over het meest geschikte transitiepad en de bijhorende te nemen maatregelen. Door op een open en bevattelijke manier te communiceren over de noodzaak van de energietransitie, ontstaat een groter begrip en een verhoogde betrokkenheid.

Ook over de reeds geboekte vooruitgang moet transparant gecommuniceerd worden. Door op een visueel aantrekkelijke manier goed praktijkvoorbeelden te communiceren, wordt een positieve boodschap uitgedragen, die zorgt voor goesting in het geschetste toekomstbeeld en een blijvende dynamiek bij alle partijen.

2. HUIDIGE AFSTEMMINGS- EN SAMENWERKINGSMECHANISMEN

Het overleg omtrent het EU-beleidskader verloopt via de permanente vertegenwoordiging en raads werkgroepen. Tegen eind 2017 zal een governancestructuur aangaande de nationale energie- en klimaatplannen worden vastgelegd. De Europese Commissie maakt een jaarlijkse state of the Energy Union op.

De afstemming tussen de gewesten en de federale overheid over het energiebeleid verloopt via ENOVER, omtrent het klimaatbeleid via de Nationale Klimaatcommissie en de CCIM.

Er is beperkt overleg over het energie- (en ruimer klimaat)beleid tussen het gewestelijk beleidsniveau en de lokale besturen (provincies, steden en gemeenten), maar dit verloopt niet ad hoc.

Regionale samenwerking met buurlanden verloopt op projectbasis, bijvoorbeeld in het kader van de Interreg-programma's.

De consultatie van het middenveld over het energiebeleid verloopt hoofdzakelijk via de SERV en de Minaraad.

3. CONCRETE ACTIEPUNTEN OM DE BESTAANDE SAMENWERKINGSMECHANISMEN TE VERSTERKEN

- EU-beleid:
  - Implementatie van de nieuwe governancestructuur voor het nationaal energie- en klimaatplan die tegen eind 2017 zal worden vastgelegd.
- Regionale samenwerking buurlanden
  - Consultatie omtrent het energie- en klimaatplan van Nederland, Nordrhein-Westfalen, Luxemburg en Frankrijk.
- Federaal beleid
  - Governancestructuur in kader van interfederale energievisie
- Binnen de Vlaamse overheid:
  - Visie 2050. Op 25 maart 2016 heeft de Vlaamse Regering de conceptnota 'Visie 2050: een langetermijnstrategie voor Vlaanderen' definitief goedgekeurd. Een van de zeven transitieprioriteiten is 'zorgen voor een energietransitie'. Er wordt een transitieruimte uitgebouwd. De transitieruimtes zijn partnerschappen, platformen (online, offline), leergemeenschappen en experimenteerruimtes die worden opgezet rond de transitieprioriteit. Het doel is om samen tot co-creatie te komen om de transitie waar te maken. Per transitieprioriteit moet een startnota (plan van aanpak) worden opgemaakt, waarin ook de engagementen van alle partners, de timing en de voorziene middelen worden opgenomen. Deze startnota moet worden voorgelegd aan het Voorzitterscollege en de Vlaamse Regering
  - Groenboek bestuur. Dit groenboek moet bijdragen tot een vernieuwende werking van de Vlaamse overheid. Een paar hoofdlijnen die kaderen in de opdracht van de

werkgroep: de Vlaamse overheid wil een geïntegreerde overheid zijn, samen met de andere beleidsniveaus in dit land ; als innovatieve overheid wil men de praktijk van regelluwe zones, van experimentenwetgeving en doelregelgeving uitbouwen ; als faciliterende overheid kan men meer vernieuwende samenwerkingsvormen zoals co-creatie en coproductie opzetten.

- Expertengroep/Beleidskader 'Ruimte en Energie' in het kader van het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)

- Provinciaal beleid
  - Coördinerende rol voor lokaal energiebeleid
    - Bv. opstellen energiekansenkaarten die het potentieel aan hernieuwbare energiebronnen binnen de provincie in kaart brengt
    - Faciliterende rol om (voor)overleg met alle stakeholders te organiseren voor projecten hernieuwbare energie, om zo betrokkenheid en draagvlak te creëren.

- Lokaal beleid:
  - Versterking lokaal energiebeleid, o.a. via samenwerkingen in het kader van het Burgemeesterconvenant. Bv. Samenwerking VLINTER (= 11 streekintercommunales)/ VVSG/VVP/Infrax-Eandis

- Ad hoc en informele consultatie tussen belanghebbenden